GAZETA DE TRANSILVANIA.

(CU PREANALTA VOIE.)

ANUL AL XI-LEA.

№ro. 35 Brashov, 29. Aprilie 1848.

Протекторатъл рѣсеск ал Молдаво-Ромънїа.

Пъсъріле ші деселе пóстре неплъчерї кътe ne вепірѣ de маї мълцї анї ачкóчe din партеа чепсърeї ші a консълатълуї мъскълеск дела Бъкърещї ші Іашї, ne дaѣ дрептъл a препънe къ ачест ал пострѣ дiскурс анeвоїe ва стръвате ла окїї молдаво ромънї. Гъвернїеле ачелор църї, de ші маї мълт сaѣ маї пъцiн патріотiче сimцiтóре, чепсърате, мъстрате ші amenimцate пекъртат de консълатъріле рѣсещї, каре трактеазъ къ еле къ маніера domнóсъ de прокопсълї romанї, інтрiгате de ън тараф тік ал пóрте перiкълос лъкрътóрiї ал патрiе ал інтересъл съѣ ші ал стръiпiлор, din тimп ал тimп аспрiрѣ тъсърeле аспрънe ал тр ѣ атъта, кът dе дóѣ сепгътънї ал кóчe ні се опiрѣ тоцї пътерiї вънл дънъ алтъл. Нiчї ънъл din жърналеле стръiне ші патріотiче пъ есте сънсс ла атъта пріgопiре ка токта але пóстре. Ноі ал нсъ деспрецъім тóте ачеле пріgопірї, пе фачем даторiнца ал тр ѣ ъдежде тарe, къ пестe пъцiн ал нсъле жърнале din Бъкърещї ші Іашї, амвеле гъвернїї ші ал треага пацiе молдаво-ромънъ фiекаре ал пъсечiънeа ші къ партареа пе кареа о ащeaпть дела сї Европа ал треагъ ал нші вор рѣдiка къ тоцiї гласъл ші — маї пaiнте de тóте — ал нші вор реклата ші лъа лiбертатеа тiпарiълуї ші a ворвiрeї.

— D. Неселрode мiнiстрѣл рѣсеск ал пота са din 16. Мартiе декiарѣ, къмкъ Рѣсiа ал прiвiнца прiнчiпателор пъ есте датóре a пъзi детермiнацiiле adoптате ал ъртареа ал твоiелелор че ар авea къ аліацiї съї, чi фърѣ a атiнце кът маї пъцiн, къ ал пътереа трактателор ар авea a се ал целелце ші къ пóрта, amenimцъ, къ Рѣсiа ші царѣл еї ар фi вънтос детермiнацi анші практiка протекцiънeа ал прiнчiпателе данъбiане къ о маніерѣ стръвътóре.

Wiener Zeitung din 25. Апрiлie а. к. декiарѣ, къ ал Вiена кълкареа ші a челеї маї мiчi трънe мъскълещї пе пътънт молдаво-ромън ва фi прiвiтъ неапърат ка маніфест de ресвоiѣ ал тр ѣ Австрiа ші Рѣсiа.

Партiда перiкълóсъ din прiнчiпате воiещe a се фолосi de трафiа протекторълуї спре a продъче рестърнътърѣ ал інтересъл съѣ, адевър пе каре прiнчiпеле Бiвескѣ ла 21. Мартiе ал спасе ачелеї партiде, мъстрънdво ал фацъ.

Партiда чea маре компактъ націоналъ, de ші вреще din свфлет орi че епiтропiе стръiпъ, аре ал нсъ фрiкъ de еа din прiчiнъ маї вънтос къ пъ кънóще патъра протекторатълуї. Чiтiторiї iсторiеї романе къноск — пребiне, къ романiї пе калеа протекторатълуї свнжгаръ челе маї мълте църi. Мълцї кред, къ ънеле църi ар фi осъndите токта прiн пъсъчiънeа лор географiкъ a цеме пърeа сънт протекторатърi ші съверанiтъцї стръiне. Ноі аргъментъл din ъртъ ал деспрецъім актма кънd авем a фаче къ стате крещine, патъра кърора пъ маї треbiе съ фiе de феарѣ сълватiкъ ръпiтóре, пръдътóре. Дечї каре есте патъра протекторатълуї мъскълеск din прiнчiпателе данъбiане, вом кънóще din крiтiка dедъчере a iсторiеї луї.

Дънъ мълтеле непорочірї ші дънъ стрiмторареа чea ал нфрiкошатъ a тарелуї везір ла Шътла се ал кеiе ла конферiнцъ пе алте пътерї европене, пентрѣ каре ачестea се ші скърбiрѣ фоарте маї вънтос Австрiа. *) Кondiцiiле ал нтърiте пентрѣ Молдаво-Ромънiа ал ачeeaш пaче ал нкъ пе сънт кънoскьте: а) Амнестiе, адекъ ертаре пентрѣ тоцї молдаво-ромънiї; ачeaстъ кondiцie ера de чea маї неапърат треbiнцъ, пентрѣкъ чeї маї мълцї din боiерiї ші din кълъгърii поцрiї ал нвiтацi de боiерi ші de кълъгърi мъскълещї тръdаверѣ пе търчi; в) лiбера цiнере a реліцiеї крещine, реставрареа весерiчелор векi ші zidiреа алтор нóъ; ч) редареа тътълор мънъстiрелор ші a мошiiлор ръпiте dела партiкулярi (везi ші конвенцiа din 10. Март. 1779); ц) рекънoащереа ші респектареа преоцiмеї; d) словозiреа фамiлiiлор de a се мъта къ аверiле лор унde вор воi; e) dела лъкъторiї прiнцiпателор, карiї ал нтреaѣ ръсъiтълуї сфериръ фóрте мълт, a пъ маї чере бiрърi естраordiнаре; ф) „Съверанiї“ амвелор прiнцiпате, a Молдавiеї ші a Църeї ромънещi съ ші аiвъ фiещекаре къте ън репресентант ал лор ла пóрта търчеаскъ, каре съ фiе крещin de релeцea греко-ръсъритeанъ ші не карiї поарта malgré leur peu d'importance прекът се зiче ал нтрактат — съї трактезе ал нтокта dънъ дрептъл неатърiлор; ц) пóрта се ал нвоiещe, ка солiї рѣсещї ал нКонстантiнопол съ нóъ фаче ремъстрърi ал нфаворъл амвелор прiнцiпате, пе каре dънса фъгъdзе але респекта. Ал нсъ солъл рѣсеск съ аiвъ a ал нтревепi сингър пентрѣ пекiнтiта пъзiре a кondiцiiлор сбскрiсе. Ачестea сънт пвтъріле пъчiї de Кайнарцé, прiвiтóре ла прiнцiпателе данъбiане.

Се кънe a ал нсетна ачi, къ ънъл din чeї

*) Везi iсторiкъл Hammerpurgstall T. IV. към ші рапортъріле к. кръiескълуї iнтернънцiѣ баронъ Thugut.

doi plenipotenţi tărceşti, pe karii tîkълosъl mare vezir Mehmed Emin trimise la Kainarğe spre a lukrа pacea, era grek renegat kare luа este tărcesk Resmi Ahmed kъ rang de Nişandji şi era kunoskъt de ot lakom la banі. Neste aceasta vezirъl deklarase, kъ vrè a lukrа pacea kъ orі ce kondiţіі, atъt era de strîmtorat.*) Svetnicіі, kъte kondiţіі nu mai putea pune oamenіі Rusіei spre smilirea şi frъnţereа tărcilor; eі luсъ astъdatъ se mulţemirъ kъ kondiţіile ştiute.

Puterile de pace, privitore la principatele noastre şi sъskrise la Kainarğe, desputaşa kъtvaş pe paţia romънъ pentru multa ajutorinţъ ce aу fъkut ea rъşilor spre smilirea tărcilor atъt kъ averea, kъt şi kъ sъnţele. Kъtі adekъ pe lъngъ banі şi patrarele Moldavo-Romъnia dъdè şi ostъşime svnt pune de nandarі şi volontirі. Sъ rekunoaştem iarъş, kъ părinţіі noştrіі trebuia sъ doriaskъ din sufletъ smilirea tărcimeі şi skъpareа de jugul cel nedrept; eі luсъ pentru viitorіs nu kъşiga nimіk, dakъ era sъ skimbe numaі o svnvnere kъ alta, cea tărceaskъ kъ cea rusaskъ, puskъţі, ka sъ fie rovі. Pacea de Kainarğe nu kunpindea asemenea kondiţіe smilitoare pentru principate. Neste nuţіn luсъ, adekъ la a. 1781 Rusіa lukreè kъ pórta un alt traktat, prin kare se luaviръ a se aşeza lu Moldavo-Romъnia un jeneral-konsul rusesk, kare sъ fie „ceпsor“ al pъrtъrіі principilor.

Pentru ce sъ fie rusul „ceпsor“ al pъrtъrіі principilor? Aу nu este un konsul rusesk tot aşa ot kъ slavіčnі ka orі kare altul? Ce aу folosit konsulatul rusesk principatelor de atunci şi pъnъ astъzі? Sъ punem mъna la pept şi sъ luntrebъm istoria, ka sъ ne rъspundъ ea fъrъ nіčі o părtinire. Prekъt ambasadorul rusesk lu Konstantinopol, aşea nіčі konsulatul lu principate n'aу fost lu stare — nu zicem kъ nіčі aу voit — a prekъrta avuzurile lu luntru, nіčі a kontenі pe tărcі dela kulkarea traktatelor şi a hatişeriferilor. Singur dela 1774 pъnъ la 1821 se fъkurъ aproape lu Romъnia 16 skimbъrі de domn. Lu 47 anі 16 domnіі, afarъ de kivernisirea provizorie a Rusіei lutre vremі, kund venia lu principate kъ arme le! Sъ nu uitъm, kъ la 1774 se legase şi acea kondiţie, ka pórta sъ nu mai poatъ destroa ne principі fъrъ voiъ dovedіtъ şi fъrъ ştirea ministrului rusesk. Şі totuş principіі Moldavo-Romъnieі se skotea ne an şi ne lъnъ. Orі kund adikъ dregъtorіі porţіі afla prilej a mai mъnka banі, saу mai bine, orі kund grekіі din fanar isbutіa kъ intriţele, unele familіі asupra altora. Familiile Ipsilanti, Karaţea, Suţu, Mavrogeni, Mavrokordat, Hanţerlъ ş. a. se svia şi kъdea unul dupъ altul la tronurile Moldavo-Romъnieі. Nu putem treke kъ vedereа veşe ce luseamnъ un povelist german (M. Scipion M.) foarte puterit despre fanarul din Konstantinopol. „Fanarioţіі,“ ziче el, „nu se respektъ unіі pe alţіі; tъlkarіі dela drumurі luşі aу ai lor point d'honneur, a lor judekatъ lutre sine: la fanarioţі nu veі afla asemenea rъndualъ; eі se surpъ unіі pe alţіі, se puresk, luşі nu korse unіі altora; aur, favore, ačestea sunt viaţa lor şi relaţіa lor.“

Apoі dar ce aу romъніі a mulţumі Rusіei din timpurile de kare vorbirъm? Kъ nu ştіu, nu pričep. Dakъ Rusіa lega kъ noarta ceva ce putea şi ceva ce s'aу fъkut avea ka kat ne zmutate la 1823 şi 1829, adekъ: a) alkatuirea fanarioţilor dela tron şi a strъinilor ka strъinі din Moldavo-Romъnia şi restaurarea dreptulуі de alegere liverъ şi ne viaţъ a principilor; b) alkatuirea unuі ašezъmъnt de stat, a unei konstituţіі saу statut kezъşiturіs pentru dreptate şi sigurіtate; ч) skoterea totalъ a tărcilor din Turn, Giurgiu, Brăila, Galaţ, Bender ş. a., dakъ zik ačestea le miзlocіa Rusіa pentru naţіa romънъ: atunci şi numaі atunci meritа ea o vie mulţumitъ dela principіі noştrіі şi dela noі. Ačestea luсъ nu s'aу fъkut. Pentru ce nu? Seriosul observator va kulege pričina şi din veле ortmъtore.

Rusіa la 1769 rune provinţiosra Bukovina din Moldavia şi o dъruieşte împъrътesei germane Mariei Teresiei neste voia Sultanului şi spre greа skurbire a moldovenilor*). Rusіa se desvinuia pentru ačeastъ ruşire kъ ačeea, kъ Bukovina s'ar fi ţinut odatъ de Transilvania, dar lu adevъr pentruka suşі fakъ tъnъ bun kъ Austria şi ka ne viitoriъ s'ъ lukidъ okіі şi gura. Ka sъ tъnem, kъ noі nu prea ştim, kund s'ar fi ţinut Bukovina de Transilvania ka trъsu al eі kъ dreptul neatъrnіlor stъpъnіt, Rusіa nu era volnikъ nіčі odatъ a durі altuia din un pъmъnt, kare nu era al eі; apoі urma aleasъ pričina, kъtі curuţa durutъ nu s'aу împreunat kъ Transilvania, ci s'aу sъvrşit pravilei austriače deadreptul. Mai turziu pela 1775—1777 Noarta lukъ se luvoі lu treі trakate, a luса Bukovina împъrţuіei germane; dar nіčі ea n'avea dreptate a face ačeasta, pentrukъ trakatele Moldavo-turcі opreск ne turcі a nu kulka, kъ atъt mai puţin a durі din pъmъntul moldovean. Kъ toate ačestea Noarta porunčі a se otorî principele Moldavieі Grigorie Gika, pentrukъ aceasta ruzimat ne dreptul cureі şi kiar ne protektoratul Rusіei prin al kureі favor a uşurat la tron, aу protestat asupra rъpirei şi a unstrъinurei Bukovinei de kъtre Moldavia. Unde era atunci ambasadorul rusesk, unde konsulatul? Unde trakatul svuskris de Rusіa? Pentruče nu iaу fъkut retuştrurі pentru „sveranul“ Moldavieі? pentru un sveran, — ce sarkast amar!! Urmъ pacea dela Iaşi 1791. Lu ačeaşi Rusіa nu kъşigъ nimіk din principatele noastre, nіčі ea nu luvoі vreun trakat Besarabia sъ nu mai fie

*) Vezі ne larg Hammerpurgstall T. IV. karteа din urmъ a 72a.

*) Istorikul Gebhardi lu Istoria Ungarieі

потенітъ ка парте а Молдавіеї; апої ⁂ лок de a маї ворві de „свѣрапітатеа“ прінчіпателор, се пѣмі, къ аѣ а се пъзі привілеціїріле лор певътъмате. Тот маї жос, тот маї спре апѣпере!

⁂ врмъ ла а. 1812 Рѣсіа рѣпсе Бесарабіа де къгръ Молдавіа ші о кѣпріпсе пептрѣ сіне; Поарта се ⁂поі іаръш а да алтора о провінчіе че пѣ ера тѣрчеаскъ ші п'аѣ фост нічі одатъ. Рѣсіа авea маре требѣіпц de Бесарабіа, ші тъіпдво ⁂ партеа са, пе Молдавіа о лъсѣ, фъръ маре ші о депъртѣ дела гѣра Дѣпъреї, іар еа Рѣсіа ⁂чіпсе акята ші лѣ тóтъ мареа пеагръ пъпъ ⁂ Дѣпъре сѣпт стъпъпіреа са. Ъпde ера Молдовепіі пе атѣнчі? Кѣт ⁂ші вор пътеа еї акопері рѣшіпеа, къ ⁂ зілеле лві Напоleоп п'аѣ ⁂ші ⁂ се фолосі нічі де о стратеціе ші нічі де о скімѣаре політікъ! — Акята ватереа de жок, сатіра політікъ кѣ прінчіпателе ажѣпсесе ла кѣлме. Кѣт пѣ, протекторѣл кѣ тот прілежѣл лега кѣ тѣрчіі пъзіреа трактателор, а дрептърілор ші а привілеціїрілор Молдаво-Ромъпіеї, лега, пептрѣ ка съ пѣ ле џііе нічі вѣпл нічі алтѣл. Тѣрчіі џіпѣрг четъџіле пѣміте раіале, рѣшіі лѣарг Бесарабіа; тѣрчіі върса сънце, ⁂пріла ші жъфвіа; рѣшіі орі кънд ле плъкѣ вепіг ші фъкърг тот пѣмаї din прінчіпателе данѣвіане театрѣ de ръсвоіе.

Сѵпеџі'мї вої рѣсо-латрілор, дѣхърі de іепъре, ачеаста есте пътерea Рѣсіеї de a въскъпа de тіранісмѣл Агаренілор, ачеаста фѣ вѣпъвоіпца еї чea крещіпеаскъ кътрг Молдаво-Ромъпіа, ка ачеаста дела 1774 пъпъ ла 1821 съ пѣ капóскъ нічі чea маї мікъ ъшорare din ал еї протекторат? Сѵпеџі кѣ сѣфлет кърат, прекът пѣ'л авеџі, дакъ аѣ фост політіка Рѣсіеї ⁂ прівіпца молдаво ромъпілор пеінтересатъ ⁂ партеа са?

Орвілор, пѣ стрѣпіі рецепераръ ачесте патрії Щіцї вої, чіпе ле dede лор ⁂дѣръпт прінчіпії паціопалї ші векіле інститџіі пе атъта пе кът ле аѣ? Тѣdор Вълdімірескѣ есте ачел пѣме глоріос, каре кѣ артеле ⁂ пъпъ аѣ алвгат авѣзѣріле ші аѣ ⁂дѣплекат пе Пóртъ а пѣпе ⁂ лѣкраре жѣрвіеліле, пе каре еа ле deminџice de атътea орі. Тѣdор Вълdімірескѣ аѣ фост ⁂ тот кіпѣл ръсвѣпъторівл лівертъцеї молдаво-ромъпе ші кѣ дъпсѣл ачеї пѣџіпі боіері пъмъптепі, карії пре щіінd кѣ кътева чеасѣрі маї пайпте моартea прінчіпелві Сѣцв, се ⁂поіърг кѣ Тѣdор a тріміте рѣръмінте ⁂ скріс кътрг поартѣ, ші іаръшї ⁂ Молдавіа ачеї патріоџі кѣ такт вѣп, карії ⁂ ѣртареа пръдърілор Інсілантіане аѣ грѣвіт a ащерпе вестітвл Арz-Махzар ла сълтапвл Махмед, ⁂трг каре жѣрвіпdвї кредіпц ші оарешкът мъпгъіпdѣ пе кънd се афла стріпторат de гречі, ⁂ ⁂дѣплекарг a da маї мълт de кът тоате трактателе de маї пайпте, каре пъпъ ачі кѣ тот протекторатвл аѣ ръмас пѣмаї пе хъртіе. Чітіаскъ орі чіпе атът черереа Тѣdорепілор чea кътрг сълтапвл, кът ші проклamаџіа лві Тѣdор кѣ дать din 1821 Февр. 10, трімісъ пріп тоате жѣдецеле ші орашеле џърії ромъпещі ші падъ, кътъ вървъџіе ші вітежіе ръсвѣлъ din ачеeаш, кътъ ібвіре de дрептате ⁂ опоздіціе кѣ „тълхарії карії despoіa цара.“ Nѣ ера кѣ пътіпц, ка Тѣdор сіпгър кѣ аі съі съ пѣ рекъщіце лівертатеа патрієї ⁂дзечіт маї вшор декът спре пілдъ Мілош ⁂ Сервіа; din прічіпъ къ пóрта щіеа, къ Молдаво-Ромъпіа пѣ есте свпвсъ кѣ артеле шчл. шчл., пріп ѣртаре къ еа ⁂ї есте датóре кѣ дрептате ла черіѣ стрігътóре. Ашеа, орі каре попор ші патріе пѣмаї атѣнчі се репаще, се рецепераръ ⁂ адевър, кънd рецеперареа ⁂ї віпе din кіар сіпвл съѣ, пріп аі съі, іар пе din мъпъ стрѣіпъ, фіе ачеea орі каре, пърѣреа егоістікъ, інтересатъ, свѣвѣгътóре. ⁂псъ ваї, пе Тѣdор пі'л оторжъръ гречіі, ачеї гречі, карії веніссръ пе пътъпт ромъп, спре a се лѣпта пептрѣ лівертатеа че о къта ⁂ Елада!

Інсѣрекціа чea маї патріотікъ din лѣме, de ші капвл ⁂ къзѣ, авѣ тотвш ѣртърі мъпгъіоасе пептрѣ прінчіпате. Domпia стрѣіпъ ⁂четъ; пóрта маї вѣртос дѣпъ че с'аѣ ші ⁂пшелат de атътea орі ⁂ фапаріоџі, се възѣ мішкатъ a da прінчіпії пътъптепі ⁂ амвеле прінчіпате, паціопалітатеа ромъпъ ші патріотісмвл ромъп трімфѣ, прекът кредем — ші таре съ пе фіе кредінца — пептрѣ тотдеавпа. — Дѣпъ о дескоперіре маї пóъ, че пі с'аѣ фъкът, се афлъ, къткъ Рѣсіа ар фі протеста тасѣпра хатішеріфвлві дела 1822, ⁂трг каре поарта зіче, къ дъ прінчіпателор ⁂дѣръпт дрептвл de a авea прінчіпії пътъптепі паціопалі ші пѣ стрѣіпі. Рѣсіа легасе маї пайпте кѣ пóрта, ка пе віїторіѣ съ се деспвтіаскъ прінчіпії ⁂ Молдаво-Ромъпіа пѣмаї din 4 фамілії фапаріотіче, din каре прінчіпъ атѣнчі кънd сълтапвл пѣмі пе Гр. Гіка ші Ал. Стърза прінчіпі, Рѣсіа се пъкъжі фоарте. Пептрѣ че ачеаста? Аѣ пѣ'ші фъкѣ сълтапвл пѣмаї даторіа са de ом дрепт атѣнчі, кънd реставрѣ ⁂ прінчіпате ѣп дрепт ръніт de стрѣвпії съі тълхъреще? Рѣсіа ка протекторе авea маї вѣртос съ се бъкъре, възънd къ тѣрквл есте аша ⁂гъдвіторіѣ кътрг піще статорі крещіне. Dar пѣ; Рѣсіа маї авea ⁂къ требѣіпц маре de кътева фамілії фапаріотіче ⁂ Стамвл ші ачелea ⁂пкъ пѣ'ші пътеа коаче планърііе фъръ ажторівл Рѣсіеї ші тот deodatъ фъръ о ватрѣ вѣпъ de інтріці ші de невоітері domпещі ⁂ прінчіпателе ромъпе, кѣ ажторівл кърора ка пріп о пепте ера съ треакъ пе тропвл Константіпополвлві.

⁂ трактатвл дела Акерман ла 1826 Рѣсіа ⁂ ⁂повоіала фъкътъ кѣ Тѣрчіа деосевї пѣмаї пептрѣ прінчіпате легї, ⁂трг алтеле, ка прінчіпії ⁂ Молдаво-Ромъпіа съ фіе алешї пѣмаї пе шепте апі de кътрг diван, іар пе чеї алешї съї ⁂търїаскъ Поарта дакъ ва афла кѣ кале, іар дакъ пѣ, лъпъдѣпd алецереа кѣ ко'пповреа ші a Рѣсіеї. Diванвл съ пъшіаскъ ла о алтъ алецере. Пептрѣ Dzeѣ кѣ че скоп атътea къ ларџі спре інтріце ші кабале? Дакъ дрептвл алецерії с'аѣ реставрат дѣпъ веківл обічеіѣ, пептрѣ че пѣ сфері політіка Рѣсіеї а се алеце домпії пе віаџъ? De ъпde порџеї ші Рѣсіеї дрептвл de a пімічі о алецере ші a порпчі алта? Пептрѣ че съ пѣ аібъ diванвл

ав регламент прескріс апвте пентрв алецере, пе каре пъzindв'л, съ пв аївъ треввінцъ de контрола Тврчіеі ші а Рвсіеі токта ші ла актвл алецерій? Орі къ челе дóъ пятері кяпощеа маі вине дестоїнічіа candidaцілор, de кът дпшіі воіерії алегъторі? Ачеаста пв е de крезвт. —

Дптр'ачеea съ лъсът ачестеа, съ venim ла а. 1829, каре прінчіпателор dede ші конститвціе ші Domnі пе віацъ. Neam дптinde прea de парте, дакъ am воі a скъртъпа кътева параграфврі але регламентвлві, пе каре нічі одатъ nimіні nві ва дтпъка кв ферічіреа пвблікъ a Молдаво-Ромъніеі; пв е атът треава вві партікълар, чі маі въртос datorінца дптрецеі націй a кяцета асвпра лор. Noі devenim deadrептвл ла артіколвл че фъкъ атъта сгомот ші сілъ, ла чел скріс дп сфършітвл регламентвлві кв черв̈са (kondeіз de плътв), de чіне? дп пвблік пв с'аў прea афлат пъпъ актта. Дп прівінца ачелвіаш Молдовеній се арътаръ маі свпвші; din контръ Мвнтеній, твлцъміт nві Іоан Кътпініанв ші пріетіівлор лві, фъкърв съ ръсвне одатъ мъкар прін тоате кабінетеле ші прін тоате жврналеле бървціа, патріотісмвл ші націоналісмвл ромънеск дп опозіцію кв стръіпісмвл.

Коментарів маі пе ларг ла асемепea акте пвбліче пóте фаче сінгвр фіешкаре четіторів неорвіт de врева інтерес стръін. Nóъ фіепе дествл a рефлекта ла пота консвлатвлві пътаі атъта, квткъ дп ачеeаш асвпріреа есте дпведерат ші піпъіт. Рівкман крezвсе, къ аў сосіт врetea, дптрв карea прінчіпателе данвбіане съ се адвкъ ла о формалъ свпвнере, ла свверанітатea Рвсіеі, лъсънd свzеранітатea свлтанвлві a фігвра пътаі de астzі пъпъ мъне. Іатъ dap, къ noї кв протекція мвскълеаскъ стът політічеще маі ръв, декът стам дпаінте кв апі 140. Іатъ къ Рвсіа дела дпчепвт с'аў сіліт a фърі din тракате пътаі о пвпте, пе каре прінчіпателе съ треакъ de свпт свzеранітатea порцеі, de свпт деспотісмвл чел простал тврчілор свпт свверанітатea Рвсіеі, свпт варга чea вънжóсъ пеквноскътоаре de кондіції, a кабінетвлві dela Нева. — Че съ zічем de пъртареа общёї адвнърі din Бвкврещі ла 1837? Нічі двшманіі поцрії пв вор пега, къ ачееаш фв патріотікъ ші къ імпресіа моралъ че фъкъ еа асвпра націєі ромъне есте кв твлт маі маре декът ар фі фост о вірвінцъ сънцерóсъ, дп каре с'ар фі декввлат кътева zечі de мії врвшманіі.

Ла тоате ачестеа че маі фъкъ консвлвл Рівкман, кв че маі doведі, квт дпцелег мвскалії протекторатвл? Ел алергъ ла Константінопол ші стóрсе дела свлтанвл ав ферман, прін каре ел мвстрвнd аспрв не опозіція din Ромънія, порвнчі общёї адвнърі ка съ пріміаскъ фаталвл артікол adaос ла врма регламентвлві. Дпсъ патріоцій цінъръ жвка ші ачі о ролъ дiпломатікъ, прекът пв се пътеа маі вине дп ачеле дмпреціврърі стрімторътóре. Общёаска адвнаре дп лок съ пріміаскъ артікълвл кв тоатъ формалітатea, трекъ дп протоколвл съў пътаі врмътоареле рънднрі:

„Жврналвл дпкеіат de кътръ адвнареа общёаскъ дп прічіна артіколвлві потінърій двпъ непіреа фертанвлві."

„Тóте атърнътеле dиспозіцій саў скімвърі, каре се вор фі фъкът дптрв ачест кіп дп врмеа окзпацієі провінчіілор de кътръ ощірїле кърцеі Рвсіеі, вор авea пътере de правілъ ші се вор сокоті ка о парте din регламентвл органік de маі свс."

„Не віторіме орі че модіфікаціе ар воі съ се факъ маі дп врмъ de Domнвл дп регламентвл органік, пв се ва пътea дпфіінца ші а се пвне дп лкврare, декът двпъ о дптradinc desлегаре (саў дмпътернічіре) a дпалтеі порці дмпревнъ кв кърtea Рвсіеі."

„Ачесте de маі свс dicпозіцій конпince дп 445 артіколе ші анексрі 20 дптрвпъпдвсе дптр'вна двпъ офіцівл дпълцітеі сале дела 9 але врмъторілві Маіъ свпт Np. 316 адресат кътръ обвічвіта общёаска адвнаре, че есте дптемеіат пе дпалтвл дмпъръtеск ферман ал кърцеі свzеране дела сфършітвл лвнеі лві Мехаррет, анвл Хеджіреі 1254 ші dat прін дпцелецере кв дмпъръtеаска кърte a Рвсіеі, пе темеівл рапортвлві секретаріеі общёї адвнърі дпdрептат кътръ Мъріа Са преапълцатвл нострв Domn de свпт Np. 31 саў адеверіт de Преасфінція Са пъріптеле Неофіт епіскопвл Рънніквлві президент ші de секретарії ачестеі адвнърі." —

Дп ачест протокол прекът вedem, пв есте нічі пе de парте атінс, къ общёаска адвнаре a църеі ромънещі с'ар дпdатора a рекнвоаще санкціонареа челор дóъ пятері ла орі че лецe ар адвче дъпса пентрв патріе, чі дп ачелаш се свпне пътаі, къ прінчіпеле пв е волнік a фаче „сінгвр модіфікацій дп регламент," лвкрв каре се дпцелеце de сіне дп о царъ кв конститвціе.

Квткъ цепepал-консвлвл рвсеск ка чепсор, пв одатъ се аместекъ ші de адрептвл дп адміністраціа чea din лоптрв a прінчіпателор, есте de прісос a маі доведі кв пілде пе каре кв тоцій ле цім. Адвчецівъ аминте пътаі de ремонстрацію Длві Дашков маі пайнте кв кяціва апі ла Бвкврещі дп прічіна кв воіерііле че дмпърціа прінчіпеле Гіка. Ачі дптревнъ пътаі, дакъ протекторвл прін консвлатвл съў аў продвс о адміністраціе маі пърінцаскъ ші вмапъ дп прінчіпате. Окібл неінтересат чітіаскъ дптре алтеле адреса обвічвітеі общёї адвнърі дела Ромънія ла анвл 1841.

Dap вецї зіче: адреса прea есте асвпрітоаре. Еў въ ръспвнd: Ла скопвл меў тот атъта фаче, де есте адреса пътаі адевър кърат, саў де есте пътаі о цесътърe de мінчвні; ла тоатъ дптъмпларea віна каде асвпра протекторатвлві. Петрвкъ дакъ адміністрація прінчіпелві Гіка фв ашеа реў ші міseравілъ прекът с'аў дескріс ачеea дп адресъ, консвлвл „чепсор" дп врете de опт апі, пентрв че лъсъ, ка ръвл съ ажвнгъ ашеа departe? iар дакъ прінчіпеле Гіка, алес пе віацъ, фв асвпріт дп адресъ, пентрв че протекторвл аў черът кв атъта сілъ дестропареа лві?

(Вртеазъ дп Adaoc.)

Dar ce vom zice, кънd aзzim ші aзzіръm стрігъndасе ân гара маре, къ amъndoі prinчіпіі Молдаво-Ромънієі ândatъ dela 1834—5 aў лъat ândкерzкаре dela консълатъл рсесk, de a стъпъні кът вор вреа, кът ле ва плъчea, къ nimік ле va evені. Чел пеціn oameniі prinціpълuї Гіка спъnea вnele ka ачестea фърz nічі o сфіалъ.

Ândкіnъторіі протекторатълuї рсесk ne арънкъ dоz тъстръtорі: a) Рсеіа ne скъпъ de терчі. в) Рсеіа ne dede регламент.

Dакъ Рсеіа ne скъпъ de терчі, съ пz вітаці къші лъі ръсплата кz тот прілежъл. Еа тótъ Кріmea ші Тартаріа o кънpінсе dela терчі вътъndасе кz еі ne пътътълuї молдаворомъn кz ажъторіл молдаво-ромънілор, dela карії ândкъ рънсе Бесарабіа ші o парте a Молдавієі. Іар кът кът Рсеіа ар фі фост ea ândз врзітóреа регламентълuї органік, o ціz ші вzіецій кz пz e адевърат. Не кънd армата рсеаскъ ла a. 1828 ândтрасе ân прінчіпате, проіектъл регламентълuї ста гата лzкрат прін a соціетате de боіері, dінтре карії ka ândчепъторі пzmім пе ръносаці Голеці ân Цара ромънеаскъ, пе прігопітъл Тътзъл ші a. ân Молдавіа. Рсеіа кz прesidентъл съz ашї dede пzmaі ândвоіреа ші modіфікъ таре вnele капіте але регламентълuї. Dіn боіерії комісарі маі тръіеск пънъ астzzі; ândтребаці.

Съ dът ândсъ, къ Рсеіа сінгър ар фі пzс чele маі марі меріте пентрz прівчіпате: че вртеазъ de ачі? O сънвnере тоталъ a ачестора. Аці вітат кz тот Воі ne Рсеіа o цінеці de пътереа чea маі крецінъ? Апоі каре крецін вzа nóте претінde свzвzгареа de апróпелuї съz? Ón апzръторіz пz требзе съ треакъ ла ролz de апzсъторіz.

Рсолатрії маі зік: Dакъ пz ера протекторатъл, noі тот ândкъіераці ам ста. Domніlор, токта чепзъра консълатълuї ші ândръспвала тътърор інтріганцілор de a алерга кz плъпсорі прівате ла Ст. Петерсвърг вz цine ândкъіерацї. Тот de ачі пърчede ші пемzлцzміреа кz гzверніz. Саz съпт гzверніеле Dв. вnе, саz реле: Dакъ еле съпт вnе ші ар вoі a фаче лzкрърі фолосітóре патрієі, атzнціопї се алізъ кz консълателе, скорпеск minчzнї ші калzмніі, пріn каре dегradъ вaza гzверніелор, арънкъ препзъгі ші зmвърz асzпра тътърор фантелор лор. Dакъ ândсъ гzверніеле съпт реле, атzнчі кът зік пзскалії „черівл е сзс, царвл е департе,“ еле се пот алія іарzш кz консълателе, пот ândтревзі корzпчівnea ші — патріа nóте цеме апі ândелzгаці.

Орі каре алте фанте, есемпле, ресопаmенте кът ар фі a се маі ândшіра пzmaі despre чепзъра, епітропіа ші протекторатъл рсеск, чі despre орі каре алта, noі кz ачеаста ле dът Кзріерълuї, Албінеі ші Вестіторілuї ân комісівне, фііndкъ токта актa съптет фоарте окzпаці кz алте треві, кz алці артікулі. —

МОНАРХІА АЗСТРІАКЪ.

TRANCILVANIA. Брашов. Dзmінеkъ сеара ân 7. Маіz п. фz o врzтъ тървзраре остzшаскъ. Солдаці полонезі ші съкзі dіn гарнісónъ, dіn карії се маі ândкъіерасерz кътева зіле маі наінте, ândтрzn вірт dіn Лінada de флорі (Blumenau) пе ла 8½ чеасврі се лзарz dіn поz ла вътаіе, ândnлзарz локzл кz съпце; вепірz патроле кz пзскете ândкъркате; пzшкарz вnії асzпра алтора; пzmaі вепірея Dзві цеперал de Воллеnхофер ші a офіцерілор петz ândгрzпа пе ândферіаці. Ла врео 36 іnші се рzпірz, dіn каре 6 авіа вор скzпа кz віацъ. Ân вртzтóреа зі солдаці фсерz ândnкаці, кът фратерnісарz вnії кz алці, пріn каре ші локzіторії се маі одіхніrz. Съкзі се рягарz съ пзі маі пedепсіаскz ші кz скóтерея dіn гарнісónъ, іар фzшікерele се кълесерz dела еі.

Сівііz, 8. Маіz п. Кътрz 5—6 чеасврі съмвътz сеара ла 6. Маіz п. афznd кz М. са domnзл Епіскопzл се апроніе кътре четатea Сівіізлзі, аz есіт o компаніе de гардz съсеаскz dіn прежz кz маі мzлці побілі спре ândтzmпінареі ла ândтраре ân Сівііz. Dела Меркzреа пzпz ла хотарzле Сівіізлзі есіserz апróпе треі мії ромъні кz фамілііле лор dela Съліще. Рzшінарі ші dіn ândпрежзрателе сате ші аz ândвrzцішат пе d. епіскоп, петрекzndзл пzпz ла zідізріле четzції Сівіізлзі ândтре стрігърі de вівatърі. Ла сатзл чел маі апróпе de Сівііz се афлаz апróпе ла 60 de трzсврі, каре ащептаz пе М. са ал пріімі ândтре стрігърі de вівatърі ші алте семне de вzкzріе, петрекzndзл пzпz ла pecidenціa са. — Adóa zі dзmінеkъ dімінеаца аz фzкzт сфzнта літzргіе ла вісеріка dіn сзвzрвіzл кz хрzмзл сфzнтзлзі Нікола, ла каре аz хіротонісіт зn преот ші зn dіakon, апоі dзпz сфzршітзл сфінтеі літzргіі аz ростіт зn кzвzнт кътре попор, znde аz dат тzлцzміре попорzлзі despre dрагостea че аz арzтат кътре М. са, апоі іаz повzцзіт ka съ фіе сзнзші монархзлзі ші съ фіе кz рzздаре пzпz, кznd ândалтеле статорі вор хотzрz сórтea ромънілор, карea фzрz ândoіалz се ва хотzрz песте пzдежde спре фолосzл лор. Dзпz ачеea eшind dіn сфzнта вісерікz ші venind акасz ân pecidenціa са, ândатz тот ч. маціstрат ân корпоре кz тótz комзнітатea съсеасz іаz фzкзт вісітz ші dзпz ачеea пzпz ла 1 чеас dзпz amіazі пz аz ândчетат вісітеле тътърор dіреgzторілор dіn Сівііz. Ла dóz чеасврі dзпz amіazі аz dат масz, zndе саz афлат ândтрегzл консісторіz ші dd. протопресвітері Алексіе Верzа, Іоан Петрік ші Іаков Балкеш, іар dіn партea міреанz доі пегzцеторі крашовені dd. Іоан Жіпа ші М. Дочз, карії токта се афла ла Сівііz. Астzзі ân 8. Маіz саz фzкзт сесіе консісторіалz ân карea маі de кzпетеніе саz лzат ândаінте персоналzл консісторіал ші саz алес de мzдзларі консісторіалі dd dіректорzл шкóлелор націонале М. Фzлеа; професорzл de Теологіе І. Мога, протопресвітерії: Паповіч, Боділа, Алексіе Верzа, Іоан

Петрік ші Іаков Балкеш, кърора леаў пвс ші жърътъторя кредінцеї. Ачесте се вртарѣ пънъ кътре 1 чеас дупъ амїазї.

Іоан Жіпа.

Ръшїпарі (Дътързіат din лок). Ачест сат, вдвл din челе маї дисетнате ротъпещі а ле патріеї пострe сервъ аніверсаріа М. С. дмпъратвлві дп $^{25}/_{13}$ Апріліе кв о солепітате деосевітъ. Преоцїтеа, жвделе ші жвраціі сатвлві стетеръ дп фрвнтеа солепітаціі, ір капеліствл І. Пінч лваї сеара цінъ вп кввънт атъсърат; школарій кънтаръ імпвл; трансларентеле ера лвкрате de D. профес. Мърцінеанв.

Фъгъраш. Ротъпїтеа de аічї ка ші челелалте попóръ серваръ аніверсаріа Domніторілві кв тóтъ кълдвра ші іввіреа.

Jelen вре а щі къ пропосіціїле рец. ла дієтъ вор фі пвмаї ачесте: Двївпеа. Щерцереа роботелор. Леце de тіпарїв. Пресident ла тавла р.

Клвж. Преотвл калвін Стеф. Баша ръпезі дп Erd. Нір. о мвстръторъ аспръ дп контра преоцілор ротъпі, ка ші кът ачещіі ар фі тербърторіі попорвлві. Ам пъдежде къ пві вот рътъпé даторі кв квънтвл пóте дп $^{3}/_{15}$ Маів. Dn. Томша дпкъ не маі póде врекіле кв мвскалії. —

Din Бънат. Конгресвл нвміт національ сърбо-ротъп се дескіде дп $^{27}/_{15}$ Маів ла Карловіц (Дп Np. в. маі мвлте.).

ЦАРА РОМЪNЕАСКЪ.

Бвкврещі. Dвмінекъ, 18 але квргътоареї лвнї, DD. воері de дътъїел ранг ші алте персоане de деосівіте класврї, адвъндансе ла палат пентрв овічнвіта прііміре, М. Са преа-дпълцатвл пострв Domнъ, ешінд дп міжлоквл Dвмнеалор, ле а адресат вртътоареа ворвіре, каре фв дптъмпінатъ кв челе маї вїі акламаціі de бвкврїе ші реквпощінцъ:

„Дптъмплъріле каре аъ скімбат фаца лвкврърілор дп чea маї маре парте a Европеї, вртa a кіетa асвпра ачестор доъ прінціпатврі дпгрїжірea ші лвареа амінте a пътерілор свзеранъ ші протектріцъ. Цепералвл Dвамел a ші сосіт дп капітала Молдавіеї, орънданът de кътре Мъріреа Са дмпъратвл Рвсіеї, ші песпе нвціп се ащеаптъ аколо ші вп тріміс de кътре Дналта пóртъ. Місіа ачестора есте de a дмфъцїша облъдвірея тоате тъсврile кате с'ар квпоаще de требвінцъ спре дпфрънареа челор че ар вої съ тълбвре общеаска лініще. Ачещі трімішї дмпъртещі вор вені ші ла ної, ші ва фі пентрв Мine вп маре прілежїв de ферічіре, de але пътеа арăта претътіndенеа лініще, вдоъ петречере ші вніре дптре облъдвіре ші дптре тоате класеле соціетъцїі поастре."

„Кънd сгомотвл ачелор марі ръстврнърі a сосіт ші ла ної, М'ам вїтат дмпрежївръл Міеў, къткънd кв інімъ de Ромъn a квпоаще дака превестескъ пентрв Патріа поастръ вре вп вine саў вре вп ръў, ші квпоскънd къ ісвъвіреа пентрв ної ла орї че дмтъмпларе ар фі дптрв пaza лініщеї; ір пеірea, дп чел маї мік семнв de тълвврare, ам лват тоате тъсврile ка съ въ асігврez пе вна, апърындвъ de чеіалалтъ. Nв M'am дпгрїжат de вremeлніка фіервере a вnор двхрі, къчї Мъ сімцеам пътернік прін дпцелепчівнеа, дпкредереа ші драгостеа общії. Лéам лъсат dap време a се потолі de сine, фъкънd партеа ші a лінсеї de експеріенцъ, ші a вързтеї ші a патімілор, ші пв Мъ кънеск къ ам ащептат, фіінd къ ам ісвътіт, фъръ a авea тъхпіреа че лась дптребвінцареа тъсврілор челор аспре. Съптецї дпсъ дпдествл de дпцелепцї ка съ пътецї прічепе къ індвлцепца овлъдвіреї, маї кв осевіре ла асетепеа кътпліте дмпрежївърі, пв требве съ о черче чіпева атът, дп кът, прелвцїндвсе, съ се поатъ тълтъчі дрепт слъвічівне."

„Пофтеск dap пе тоцї de овще, дп пвмеле патріеї, а фі кв чеа маї маре сокотінцъ ші тъсърі дп пвртърі, прекът ші дп квінте, ка съ пе пътет фълі пънъ дп сфършіт къ ам петрекът ачеастъ общеаскъ епокъ de крize дп лініще ші фъръ a пітввїа вънтвіре." (Вестіторвл.)

ХРОНІКЪ СТРЪІNЪ.

Венето - Ломвардіа. Din кътпвл вътълієї. Пвсечівпеа цепералвлві Радецкі дптре Мантва ші Верона есте атът de таре, дпкът тóте дпчеркъріле італієнілор ші апме але лві Карол Алверт de a скóте пе австріачі din ачесте локврі, пънъ акът фвсеръ дешерте. Нескіера се апърă кв тоатъ бървъдіа, дпкът армата італіанъ се възъ силіть a се ретраце. Дп ачea четате се афлъ цепералвл варон Рат кв вн реціment de граніцері дела Отокан; ачещіа десвълірь вп кражіс мілітъреск, каре пвсе дп чea маї маре конфвсівне пе Карол Алверт, маї алес двпъ че провокъ пе комвndант, ка спре дпкваріварea вnеї марі вързърї de сънце, съ капітвлезъ, асекврвндві ліверь ешіре din четате кв тóтъ мвніціпеа, ші ачела лі респвнсе скврт: „Вп кавалеріс каре пóртъ ордвл Маріеї Терезіа, пв é dедат a капітвла." Кв тоате ачестea de прео дпвінцере хотърътóре пънъ дп 21. Апріліе дпкъ пв пътеа фі ворва нічі ла о парте нічі ла алта; къчї ловрі цепералe дпкъ пв се дпчеркаръ. Тот че пóте ажвта пе італієні, ка съ тратезъ маї тързіў кв Австріа дп фавоареа лор, есте съ дпделвцце ръсвоївл ші съ се ферiаскъ de ловрі марі; кънчї атвнчі Австріа інтецітъ de грелеле спесе кв каре се пóртъ ачест ресвоіў, дп каре пвтвл de карне аъ ажвнс ла 1 ф. арц., се ва дпдвплека a дпкеїе паче кв еі. Дотр'ачеа артателе de атвndóъ пърціле пріітеск дп тóте зілеле пóъ ажвтóре.

Ла Слесвіг ші Холщеін дпчепе a се дптóрче фоіа; цертанії, алес прєсіанії се пенезіръ кв тóтъ търіа асвпра данілор, ші ле стóрсеръ кътева дпвінцері, фъгъріндві din Холщеін.

РЕДАКТОР ГЕОРГІЕ БАРІЦ. EDITOR IOAN ГЪІТ.